

Hazırlayan:

Prof. Dr. Kerem Alkin

Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

ABD yönetiminin sebep olduğu küresel ekonomi-politik gündemin küresel piyasalar üzerindeki dalgalandırıcı etkisini takip etmeyi sürdürüyoruz. Ticaret savaşlarının yanı sıra, İran'la nükleer anlaşmayı askıya alması yetmezmiş gibi, İsrail büyükelçiliğini Kudüs'e taşıma kararını fiilen hayata geçirmesi, ABD'nin küresel sisteme yüklediği yeni travmalar olarak öne çıkıyor ve gelişmekte olan ekonomilerin piyasalarını da, para birimlerini de etkilemekte. Euro cephesinde ise, küresel yatırımcılar hala euroda yukarı doğru trendin tamamlandığını düşünmemektedir. Euro-dolar paritesinde 1,1930 dolar desteğinin bir kez daha kırılması, aşağı doğru trend baskısını artırırken, 1,2020 dolar üzerinde tutunmayı başarması halinde ise, euro-dolar paritesinde yukarı doğru yükseliş ağırlık kazanabilir. Ekonomi Yönetimi ise, kambiyo kısıtlamasıyla ilgili her türlü iddiayı reddetti.

- ABD'nin küresel piyasaları pek çok açıdan fazlasıyla etkilediği bir dönemden geçiyoruz. Bir tarafta, ABD ekonomisindeki büyüme trendi, toparlanma ve enflasyondaki kısırdanmaya yönelik beklentiler, istihdam piyasasıyla ilgili trend ve buna bağlı olarak ABD tahvillerindeki faiz artışlarının küresel piyasalar üzerindeki etkisi; bir yanda ABD'nin Çin ve Avrupa Birliği (AB) ile yaşamakta olan ticaret savaşı, ithalata karşılıklı olarak getirilen ek gümrük vergileri ve müzakereler; bir başka cephede ise, ABD'nin 'İran Nükleer Anlaşması'ndan tek taraflı olarak ayrılma kararı almış olması ve kademe kademe yürürlüğe girecek ek ambargolar, bilhassa ABD Doları'nın değerini arttırmış durumda. **19 Nisan'da 90 puanın altında olan Dolar Endeksi, önce 20 Nisan'da 90 puanı geçti; ardından yükselişini sürdürerek, 1 Mayıs'ta, 13 Ağustos'ta Türkiye değerlendirmesini açıklayacağını bildirmişken, aniden raporunu 1 Mayıs'a alan S&P'nin Türkiye'nin uluslararası derecelendirme notunu kırdığı gün, bu defa 92 puanı geçti ve 1 Mayıs'tan bu yana 92 puanın üzerinde kalmayı başardı.**
- Bu gelişmede, hiç şüphesiz, ABD Merkez Bankası FED'in 1-2 Mayıs tarihindeki son toplantısının ardından, Haziran ayı ortasındaki toplantıda Mart ayındaki toplantıdaki faiz artışı kararı sonrası, bir kez daha faiz artış kararı açıklama olasılığının yüksek olması etkili gözüküyor. Bu gelişmelere bağlı olarak, daha 16 Nisan'da 1,2380 dolar düzeyinde olan euro-dolar paritesinin, önce 25 Nisan'da 1,22 dolar bandını, 30 Nisan'da 1,21 dolar bandını, 1 Mayıs'ta 1,20 dolar bandını, 8 Mayıs'ta da 1,19 dolar bandını kırdığına şahit olduk. Bununla birlikte, 2 gün 1,19 dolar bandının altında kalan euro-dolar paritesi, 10 Mayıs'ta 1,19 doların üzerine kendini attı ve 14 Mayıs'la başlayan bu hafta,

mümkün olduğu ölçüde, kendisini 1,20 dolar bandının üstüne atmayı deneyecek. **Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı Draghi, 11 Mayıs'ta Floransa'da gerçekleştirdiği konuşmasında, ECB'nin kendi döneminde yürüttüğü genişletici para politikası sayesinde toparlanan Euro Bölgesi'ndeki büyüme trendinin, küresel finans krizinin yaralarını sarmada etkili olduğunu belirtti.**

- Bununla birlikte, Draghi, para politikasının etkinliği adına ve ECB ye bir sonraki bir küresel ekonomi-politik krizde ağır bir yük gelmemesi adına, bir sonraki krizin dana etkin yönetilmesi adına, 19 Euro Bölgesi arasında etkin çalışacak ek bir kamu mali enstrümanına ihtiyaç olduğunu da vurgulamış. Bunu ortak vergi politikası veya ortak kamu gelir-harcama mekanizması olarak da ifade edebiliriz. ECB Başkanı Draghi, bu konuyu, Avrupa vatandaşları euroya güvense de; aynı zamanda euronun vadettiği istikrar ve refahı sağlaması açısından da hatırlattığı vurgulamayı da ihmal etmemiş. Euro Bölgesi'yle ilgili dalgalı makro göstergelere rağmen, ECB'nin Nisan ayı sonundaki toplantısından, Eylül ayında sona erecek tahvil alım programına dair bir karar değişikliği çıkmadı. **Bu nedenle, ECB parasal genişlemeyi bitirme kararının arkasında durduğu müddetçe, euro-dolar paritesinde bir toparlanma gözlenecektir. ABD ekonomisinden makro veriler daha güçlü gelse de, şu an için küresel yatırımcılar euro-dolar paritesinin trendin aşağı döndüğü yönünde bir beklentiye girdikleri izlenimi vermiyorlar. Bu nedenle, paritenin hala 1,20 doların üzerine kendisini atabileceğine dair bir beklenti öne çıkıyor. Euro-dolar paritesinde 1,1930 dolar desteğinin bir kez daha kırılması, aşağı doğru trend baskısını arttırırken, 1,2020 dolar üzerinde tutunmayı başarması halinde ise, euro-dolar paritesinde yukarı doğru yükseliş ağırlık kazanabilir.**
- ECB Yönetim Kurulu üyesi Francois Villeroy de Galhau, Paris'te yaptığı konuşmada, ECB'in ilk faiz artışının zamanlamasına ve enflasyon görünümündeki ihtimallerine ilişkin ek yönlendirme verebileceklerini, yönlendirmede "bir hayli sonra" ifadesinin kullanımının, birkaç yıl değil, en azından birkaç çeyrek anlamına geldiğini belirtmiş. Villeroy de Galhou, net varlık alımlarının bitiş zamanının yaklaştığını, bitişin Eylül mü, Aralık mı olacağını kısa sürede netleşeceğini; altta yatan enflasyon, enerji enflasyonundaki kısa dönemli dalgalanmaları göz önünde bulundurmaksızın, para politikasının güçlendirilmesine devam edeceklerini vurgulamış. Villeroy de Galhau, enflasyonda şu anki yavaşlamayı kesinlikle geçici olarak gördüklerini, enflasyonun gelecek aylarda ilerlemeye devam etmesini beklediklerini de hatırlatmış.
- FED'in eski Başkan Yardımcısı Stanley Fischer ise, dolardaki ralli ve artan ABD faizlerine gelişen ülke piyasalarının hızlı çalkantıyla tepki vermesini dikkatle izlediğini belirtmiş. Söz konusu çalkantının beklendiğinden daha hızlı gerçekleştiğini ifade eden Fischer, sınırlı sayıda ülkelerin sorunlarla karşılaşabileceğini ve güçlü politika önlemleri almak zorunda kalabileceklerini vurgulamış. Fischer ABD enflasyonu konusunda ise, 7 ay önce görevden kendisi ayrılırken

yeterince enflasyon olmadığı endişesi varken; şu anda ABD enflasyonu için çok farklı bir noktada olmadıklarını da hatırlatmış. FED, 2015 yılının Aralık ayından bu yana faizleri 6 kez yükseltti.

- **Bu arada, küresel piyasalardaki bu gelişmelere istinaden, Türkiye'de, bankalardaki döviz mevduatlarının bloke edileceği, çekilmesine sınırlama getirileceği, bozdurulacak ise, 3,5 TL gibi çok düşük bir kurdan bozdurulabileceği yönünde piyasada dolaşan tüm manipülasyonlar ekonomi yönetimi tarafından şiddetle reddedilmekte ve 'açık' piyasa ekonomisinden asla taviz verilmeyeceği vurgulanmakta.** Buna göre, Hazine'den sorumlu Başbakan Yardımcılığı tarafından yapılan açıklamada, bu hafta son yasama haftası görevini icra edecek ve ardından tatil kararı alacak olan Meclis'te, son torba yasada kambiyo rejimi ile ilgili kısıtlayıcı bir değişikliğin olmadığı belirtildi. Hazine'nin Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu'na ilişkin açıklamasında, kambiyo rejiminde yapılacak düzenlemenin kanun yoluyla değil, ikincil regülasyon ile yapılacağı kaydedildi. Açıklamaya göre, kambiyo rejiminde yapılması beklenen değişiklikte "daha liberal" yönde adım atılacağı ve lira cinsinden borçların düzenleme kapsamında yer almadığı belirtildi.
- Hazine'nin açıklamasına göre: "Söz konusu değişiklikler Türk Parası cinsinden kredilerle ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla, Bankacılık Kanunu haricinde ilave şartlar ve cezalar getirildiği eleştirisi gerçeği yansıtmamaktadır. Döviz kredileri ise, kambiyo mevzuatının kapsamında olup şu ana kadar Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar, ilgili Tebliğler ve TCMB Sermaye Hareketleri Genelgesi ile düzenleme altına alınmıştır. Kanun teklifindeki ceza maddesi ise sadece bu düzenlemelerde yer alan Bankaların kontrol yükümlülüğüne atıfta bulunmaktadır. Burada asıl muhatap olarak krediyi kullananlar yer almaktadır. Diğer bir değişiklik yapılan alan ise, kambiyo mevzuatının alanına giren konularda yetkisiz işlem yapanlarla ilgilidir. Devletimizin uygulamaya koyduğu düzenlemelere riayet eden ve ödemesi gerekli tüm vergileri zamanında ödeyen mükelleflerin (Yetkili Müesseseler vb.) haklarının korunması ve bu yolla haksız rekabetin önlenmesi amacıyla söz konusu değişiklik öngörülmüştür."
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından Mart 2018 dönemine ilişkin ödemeler dengesi verileri, cari işlemler açığının, Mart'ta geçen yılın aynı ayına kıyasla 1 milyar 695 milyon dolar artarak 4 milyar 812 milyon dolar olarak gerçekleştiğini gösterdi. Bunun sonucunda, 12 aylık cari işlemler açığı 55 milyar 380 milyona yükselmiş durumda. Beklenti cari açığının 4.15 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmesi yönündeydi. Söz konusu gelişmede, ödemeler dengesi tablosundaki dış ticaret açığının bir önceki yılın aynı ayına göre 1 milyar 692 milyon dolar artarak 4 milyar 608 milyona yükselmesi, birincil gelir dengesi açığının 240 milyon dolar artarak 1 milyar 313 milyona çıkması ve bir önceki yılın Mart ayında 240 milyon dolar net giriş kaydeden ikincil gelir dengesinin bu yılın aynı ayında 6 milyon dolar net çıkış kaydetmesi etkili oldu.

- Hizmetler dengesi altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler, bir önceki yılın aynı ayına göre 239 milyon dolar tutarında artarak 988 milyon dolara yükseldi. Birincil gelir dengesi kalemi altında yatırım geliri kaleminden kaynaklanan net çıkışlar, bir önceki yılın aynı ayına göre 218 milyon dolar artarak 1 milyar 238 milyon dolar oldu. Öte yandan, Şubat ayı cari açık verisi 4 milyar 152 milyon dolardan 4 milyar 522 milyon dolara, 12 aylık cari açık da 53 milyar 346 milyon dolardan 53 milyar 685 milyon dolara revize edildi.

İMSAD